

Пігош Василь Августинович,
к.е.н., доцент кафедри обліку та
оподаткування і маркетингу,
Кепич Тетяна Михайлівна,
магістр зі спеціальності “Облік і оподаткування”,
Мукачівського державного університету

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТОВАРНИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Рівень розвитку і фінансова стійкість національної економіки, місце України в світовій економічній системі значною мірою залежить від розвитку торговельної галузі, формування її якісних переваг і підвищення прибутковості. Перед торгівлею, як галуззю господарства, стоїть завдання розподілу і просування матеріальних ресурсів зі сфери виробництва в сферу споживання, таким чином, щоб була забезпечена своєчасна пропозиція товарів в потрібному місці, в достатній кількості, необхідного асортименту і належної якості. Сприяючи, з одного боку, зростанню виробництва, а з іншого – зростанню потреб споживачів, торгівля виконує регулятивно-контрольну та стимулюючу функції в економіці країни. В свою чергу, рівень розвитку економіки, масштаби виробництва і його галузева структура визначають обсяг, зміст і методи роботи підприємств торгівлі.

Необхідно констатувати важливу роль торгівлі як галузі господарства в його глобальній трансформації до ринкової економіки. У цьому русі торгівля виконує роль випереджувального структурного елемента, який не лише підготовлений до реформування, а й виступає стимулюючим чинником у реформуванні інших, більш інерційних структурних елементів економіки [3, с. 21-27]. Формування інноваційної моделі економічного зростання та стійкого соціально-орієнтованого розвитку вітчизняної економіки потребують суттєвого піднесення ролі та значення торгівлі як дієвого чинника підтримки національного капіталу, задоволення платоспроможного попиту населення та реалізації економічних інтересів товаровиробників.

На сучасному етапі торгівля складається з трьох функціональних секторів: роздрібна торгівля, оптова торгівля та торговельне посередництво. Основне місце

в матеріально-технічній базі торгівлі займає роздрібна торгівля, яка є кінцевою ланкою в процесі просування товарів від виробників до споживачів. Саме від її стану і розвитку в більшості випадків залежить ступінь задоволення потреб населення в товарах та послугах і культура торговельного обслуговування загалом.

Класична політична економія трактує товар, передусім, як : «зовнішній предмет, річ, яка, завдяки її властивостям, задовольняє які-небудь людські потреби. При цьому корисність речі наділяє її споживчою вартістю, але наявність у речі споживчої вартості не робить річ товаром» [2, с. 43-44]. Іншою властивістю, обов'язково притаманною товару, є його мінова вартість, тобто, здатність обмінюватися на інші товари в певних кількісних співвідношеннях.

Всесвітньо відомий класик маркетингу Ф. Котлер, дає більш широке визначення товару: «все те, що задовольняє бажання чи потребу і пропонується ринком для привернення уваги, придбання, споживання або використання»[1, с. 35].

В бухгалтерському обліку будь-який товар, доки він знаходиться у торговельному підприємстві, утворює елемент товарного запасу. В Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку запасів товари визначено як: «матеріальні цінності, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу».

У цивільному законодавстві під товаром розуміють предмет купівлі-продажу, згідно з яким одна сторона (продавець) зобов'язується передати товар у власність іншій стороні (покупцю), а покупець прийняти цей товар і сплатити за нього певну грошову суму [5]. Інше визначення поняття «товар» надає податкове законодавство. Так, згідно з п. 1.244 ст. 14 Податкового кодексу України для цілей оподаткування товари визначаються як матеріальні та нематеріальні активи, в тому числі земельні ділянки, земельні частки (паї), а також цінні папери й деривативи, що використовуються у будь-яких операціях, крім операцій з їх випуску (емісії) і погашення [4].

Визначення дефініції «товар» у цивільному, бухгалтерському та податковому законодавстві майже співпадають. Але, все ж таки, існують певні розбіжності. По-перше в цивільному законодавстві, щоб об'єкт продажу був визнаний товаром, йому необхідно бути предметом укладеного договору купівлі-продажу. Тоді як у бухгалтерському та податковому законодавстві матеріальні цінності, які визнаються товаром, мають лише бути призначеним підприємством для продажу. По-друге, податкове законодавство розширює мету створення та зберігання товарів й дозволяє їх використовувати у будь-яких операціях, що є неприпустимим з позицій цивільного та бухгалтерського законодавства.

Оскільки товарні операції – це факти господарського життя торговельного підприємства з безпосередньою участю товарів, товарні операції класифікують за ознаками, які сприяють раціональній організації управління та відображення їх в обліку (табл. 1.).

Таблиця 1

Класифікація товарних операцій

Критерій класифікації	Види товарних операцій
1	2
1. За відношенням до видів торговельної діяльності	- у підприємствах роздрібної торгівлі - у підприємствах оптової торгівлі - у підприємствах електронної торгівлі - експортно-імпортні
2. За видами товарів	- з продовольчими товарами - з непродовольчими товарами - з товарами виробничого призначення - з споживчими товарами
3. За етапом товароруку	- пов'язані з надходженням товарів - пов'язані з внутрішнім переміщенням товарів - пов'язані зі зберіганням товарів - пов'язані з реалізацією товарів - пов'язані з післяпродажним обслуговуванням - пов'язані з ліквідацією та іншим вибуттям товарів
4. За відношенням до виду обліку	- у бухгалтерському обліку - в управлінському обліку - у податковому обліку
5. За періодичністю виникнення	- постійні - сезонні - періодичні - одноразові
6. За доцільністю витрат	- продуктивні - непродуктивні
7. За видом діяльності	виникають в основній діяльності - виникають в результаті надзвичайних подій

Зазначена класифікація є основою розробки методики формування інформаційних ресурсів управління товарними операціями в системі бухгалтерського обліку, що дозволить уникнути перекручування обліково-інформаційних ресурсів і підвищити ефективність управління процесом товароруху.

Отже, бухгалтерський облік в роздрібній торгівлі повинен забезпечити: формування облікової політики, яка повною мірою враховує особливості формування інформації про товарні операції; створення інформаційної системи бухгалтерського обліку підприємств роздрібною торгівлі; безперервний, повний облік товарних операцій на всіх етапах товароруху; документальне оформлення і своєчасне відображення в облікових регістрах надходження, вибуття та переміщення товарів у підприємстві; дотримання правил прийому, відпуску і проведення інвентаризації товарів; надання інформації про стан товарних операцій для організації перевірок відділом внутрішнього аудиту та проведення стратегічного аналізу.

Тому, перш ніж перейти до розгляду дискусійних питань відображення в обліку операцій з товарами, необхідно проаналізувати погляди вітчизняних та зарубіжних вчених щодо підготовки інформаційних ресурсів управління товарними операціями підприємств роздрібною торгівлі в системі бухгалтерського обліку і організації внутрішнього аудиту товарних операцій.

Таким чином, аналіз літературних джерел та специфіка діяльності сучасних підприємств роздрібною торгівлі дозволяє визначити інформаційну систему торговельного підприємства як сукупність механізмів організаційної взаємодії, що дозволяють на основі систематичного аналізу зовнішнього й внутрішнього середовища одержувати необхідний обсяг інформації про поточний стан і передбачувані зміни й забезпечувати її цілеспрямований рух між структурними підрозділами підприємства за допомогою інформаційної системи бухгалтерського обліку. Основою діяльності інформаційної системи бухгалтерського обліку підприємств роздрібною торгівлі є масиви інформаційних ресурсів про рух товарів,

що можуть бути одержаними лише за умов ефективно організованої системи документування товарних операцій.

Список використаної літератури:

1. Котлер Ф. Основи маркетинга / Ф. Котлер ; пер. с англ. – М. : Прогресс, 1990. – 736 с.
2. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии : у 4 т. / К. Маркс. – М. : Политиздат, 1988. – Т. 1. Кн. 1. Процесс производства капитала – 891 с.
3. Марцин В. С. Особливості сталого розвитку торгівлі / В. С. Марцин // Науковий вісник Національної академії ДПС України. – 2005. – №3 (30). – С. 21-27.
4. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

Пігош Василь Августинович

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування і маркетингу,

Плешинець Аліна Михайлівна

магістр зі спеціальності “Облік і оподаткування”,
Мукачівського державного університету

РОЛЬ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі розвитку економіки, в умовах переходу України на світові засади торгівлі та формування ринкових відносин відповідно до світового досвіду, становлення ринку сприяє розширенню прав та підвищенні відповідальності за свою роботу підприємств. Найголовнішим стратегічним завданням будь-якого підприємства є отримання максимально можливого

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>